

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Η ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Ενότητα #2: Προθέσεις και πολιτικοί σχεδιασμοί του
Ελευθέριου Βενιζέλου για την παιδεία στην Κρητική πολιτεία

Διδάσκων: Χουρδάκης Αντώνης
ΤΜΗΜΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα ***Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα (Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece)***

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

« η εκπαίδευσις να είναι ελευθέρα...»

- Προθέσεις και πολιτικοί σχεδιασμοί του Ελευθερίου Βενιζέλου για την παιδεία στην Κρητική Πολιτεία

Ένα εισαγωγικό σχόλιο

- Στην προσπάθεια σκιαγράφησης της εκπαιδευτικής πολιτικής θεώρησης του Ε. Βενιζέλου στην Κρήτη θα μπορούσε κανείς με βάση τις μέχρι τώρα διαθέσιμες πηγές του να μιλήσει για τρεις περιόδους:

- α). την περίοδο πριν την αυτονομία, τότε που ως νεαρός αντιπρόσωπος Κυδωνίας άρχισε να διατυπώνει τις πολιτικές του ιδέες είτε προφορικά είτε γραπτά και να αρθρογραφεί στην εφημερίδα 'Λευκά Όρη', προβληματιζόμενος για την κατάσταση μετά την Σύμβαση της Χαλέπας και
- β). την περίοδο της αυτονομίας, την οποία θα μπορούσαμε να μοιράσουμε σε δύο υποπεριόδους:
 - β1). την υποπερίοδο πριν την ρήξη με τον ηγεμόνα (1898-1900) και
 - β2). την υποπερίοδο μετά το Θέρισο, κατά την αλλαγή του αρμοστειακού καθεστώτος (1906/7) και πριν φύγει για να αναλάβει τον πρωθυπουργικό θώκο στο ελεύθερο ελληνικό Βασίλειο

Επαφές με τη διεθνή πολιτική σκηνή

- Στην Κρήτη ο Βενιζέλος διαμόρφωσε μια φιλελεύθερη εκπαιδευτική πολιτική θεώρηση σε μια εποχή που στον διεθνή στίβο διαμορφώνονταν οι κανόνες του διεθνούς δικαίου, με κλασικό παράδειγμα την αρχή της αυτοδιάθεσης των εθνοτήτων, και το κίνημα του πολιτικού φιλελευθερισμού. Αρχές που φαίνεται να συνέβαλαν στην μετέπειτα «συνταγματολογική»/ πολιτειολογική διάπλασή του. Έτσι, ο Κρητικός πολιτικός από ενωρίς (1886) αρχίζει να εκδηλώνει πνεύμα κοινωνικής αντίληψης και πρόνοιας.

Επαφές με τη διεθνή πολιτική σκηνή

- Σε συνέντευξη που είχε με τον Βρετανό πολιτικό Τσάμπερλεν μεταξύ άλλων κατακρίνει την τουρκική κυβέρνηση, γιατί «προσαρμόζει τον ετήσιον προϋπολογισμόν εις την κλίνην του Προκρούστη, περικόπτουσα πάσας τας δαπάνας τας αφορώσας εις έργα κοινής ωφελείας... και εις την ανάπτυξιν της Παιδείας». Στα 1889 ως νέος βουλευτής επανέρχεται στην κριτική του αυτή και κάνει λόγο για «υλική ευημερία του τόπου» αλλά και προβληματίζεται για την κάλυψη του οικονομικού ελλείμματος «όπως επιτραπή ημίν να σκεφθώμεν περί δημοσίων έργων και καλλιτερεύσεως της παιδείας»

Φιλελεύθερες θέσεις

- Ο Βενιζέλος φαίνεται να κινείται στο πλαίσιο ενός ανακαινισμένου φιλελευθερισμού όπου μια κοινότητα αποτελεί «βασίλειο σκοπών», όπως θα έλεγε και ο Καντ. Πίστευε ακλόνητα ότι ένα πολιτικό πρόβλημα είναι σε τελική ανάλυση πρόβλημα ανθρωπίνων σχέσεων που διευθετείται με την αμοιβαία αναγνώριση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, με τον αυτοπεριορισμό αλλά και την προάσπιση των δικαιωμάτων και των δύο πλευρών.

- Η φιλελεύθερη θέση ότι οι διαφορές μπορούν να επιλυθούν με συζήτηση, με διαπραγματεύσεις και ανταλλαγή προτάσεων φαίνεται να αποτελούσε βασική πολιτική του αρχή. Οι θεσμοί μιας κοινότητας παρέχουν τα μέσα των διαπραγματεύσεων και μειώνουν τον εξαναγκασμό (στο κοινοβούλιο π.χ. που επιβάλλει στα μέλη του καθιερωμένους κανόνες λειτουργίας).
- Ο Φιλελευθερισμός για τον Βενιζέλο θα μπορούσε να αποβεί ως αρχή πρακτικότερο μέσο νομικής μεταρρύθμισης από άλλες.

το φιλελεύθερο πολιτικό πρόγραμμα του Βενιζέλου στο πλαίσιο ενός υποτυπώδους 'κοινοβουλευτικής' διοίκησης (1889)

- Στην εφημερίδα «ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ» υπογραμμίζει:
- την ανάγκη ειρηνικής συνοίκησης και συνεργασίας μουσουλμάνων και χριστιανών
- την εξασφάλιση ήρεμης μεταβατικής περιόδου πριν την Ένωση
- την διαχείριση της εθνικής υποθέσεως εντός του κοινοβουλίου με έννομο τρόπο και μέσω της διπλωματικής οδού

το φιλελεύθερο πολιτικό πρόγραμμα του Βενιζέλου στο πλαίσιο ενός υποτυπώδους 'κοινοβουλευτικής' διοίκησης (1889)

- τον εξοβελισμό του κομματικού συμφέροντος από την πολιτική ζωή του τόπου, θέτοντας το ζήτημα της πολιτειακής "παθολογίας": «**Η πατρίς ημών νοσεί και καθήκον υπερτάτης ανάγκης επιβάλλει εις παν αγαθόν αυτής τέκνον να μεριμνήσει περί της θεραπείας της νόσου... νοσεί οικονομικώς, νοσεί υπό την έποψιν της απονομής της δικαιοσύνης, νοσεί ...υπό την έποψιν της δημοσίας τάξεως, νοσεί εν τέλει ηθικώς...**» (όχι με την έννοια του ηθικού δόγματος αλλά σαν κάτι πραγματοποιήσιμο μέσα στις πραγματικές συνθήκες μιας κοινωνίας. Οι σχέσεις μέσα σε μια κοινότητα είναι σχέσεις ηθικής.

το φιλελεύθερο πολιτικό πρόγραμμα του Βενιζέλου στο πλαίσιο ενός υποτυπώδους 'κοινοβουλευτικής' διοίκησης (1889)

- την βελτίωση της δικαστικής εξουσίας (ως πυρήνα των πολιτικών αρχών) όπου θα μπορούμε να μιλάμε για κράτος δικαίου, δικαστική ανεξαρτησία, πολιτικά δικαιώματα, ισοπολιτεία
- και την θεμελίωση αληθούς μορφώσεως του Κρητικού λαού με την **απόκτηση μιας δημόσιας παιδείας πάνω σε υγιέστερες βάσεις**

«είνε καιρός να παράσχωμεν υγιέστερα στοιχεία εις την πολιτείαν ημών»

- Ο Βενιζέλος είναι ένας ανθρωπιστής φιλελεύθερος. Επιθυμία του είναι η εκμετάλλευση των δυνατοτήτων μέσα στο πλαίσιο της οικονομικής θεωρίας της εποχής του ώστε η οικονομία να κατευθυνθεί προς τη γενική ευημερία. Άλλωστε και στο πλαίσιο του φιλοσοφικού ριζοσπαστισμού και της οικονομικής θεωρίας του φιλελευθερισμού η παιδεία κατ' εξαίρεση ενισχύεται από το δημόσιο.

- «Αλλά... μήπως επεζητήσαμεν ν' αναπτύξωμεν τας εν πάση κοινωνία, περί της εαυτής βελτιώσεως σκεπτόμενη, ηθικάς και υλικάς δυνάμεις; Τις μας ημπόδισε μέχρι τούδε όπως καταρτίσωμεν σχολεία, υποσχόμενα να μορφώσωσιν αληθώς πολίτας αγαθούς; Μη άρα γε ελλείπωσιν ημίν τα μέσα ή μήπως δεν έχωμεν άνδρας ν' αναλάβωσι την διεύθυνσιν της παιδείας;... Τις μας ημπόδισε ν' αποστείλωμεν εις Ευρώπην ικανόν αριθμόν νέων, προς ευρύτεραν σπουδήν της μηχανικής, της γεωργίας και της οينوποιίας, όπως και δημοσία έργα ανθρωπινά κατασκευάσωμεν και τας κυριωτέρας παραγωγικάς δυνάμεις του δημοσίου πλούτου αναπτύξωμεν;... εσυνειθίσαμεν να θεωρώμεν ταύτα αδύνατα, διότι η περί την φατριαστικήν πολιτικήν αφοσίωσις μάς εδίδαξεν ότι η δωροδοκία του εκλογέως, αι παχυλαί υποσχέσεις των ρουσφετιών... η συκοφαντία, η ραδιουργία και δυσφημία εισί τα μόνα δυνατά, τα μόνα κατορθωτά. Είνε καιρός πλέον ν' απομακρυθώμεν της σκολιάς ταύτης οδού...Είνε καιρός να...παράσχωμεν υγιέστερα στοιχεία εις την πολιτείαν ημών» (Εφημ. «Λευκά Όρη», 16 Ιανουαρίου 1889, φ. 5)

...δια πραγμάτων και ουχί δια χαρτίων

- Με αφορμή τη συζήτηση που έλαβε χώρα στη Βουλή τον Μάιο του 1889, ο Βενιζέλος δημοσιεύει άρθρο (08/05/1889, φ. 20), όπου συγκρίνει τους Επτανήσιους με τους Κρητικούς ως προς τον τρόπο που χειρίστηκαν το εθνικό τους ζήτημα, καταλήγοντας σε πολύ ενδιαφέροντα για το θέμα μας συμπεράσματα: «Οι Επτανήσιοι είχαν διοικήσιν, ήτις εξησφάλιζεν αφ' εαυτής εις τούτους τάξιν και ασφάλειαν, ήτις παρέσχεν αυτοίς τελείαν απονομήν δικαιοσύνης, ήτις έθηκε τας βάσεις αληθούς εκπαιδεύσεως, ενώ ημείς έχομεν διοικήσιν, ήτις έχει ανάγκην της ηθικής συνδρομής του τόπου, όπως κρατήση την δημοσίαν τάξιν, εις ημάς δε και μόνους επιβάλλεται να βελτιώσωμεν την δικαστικήν μας εξουσίαν, παρ' ημών εξαρτάται να θέσωμεν τας βάσεις της αληθούς μορφώσεως του Κρητικού λαού.

...δια πραγμάτων και ουχί δια χαρτίων

- Ο λαός των Επτανήσων κατενόησε ν' αναθέσει την λύση της εθνικής του υποθέσεως εις τους αντιπροσώπους του, οίτινες διεξήγαγον ταύτην εντός του Ιονίου κοινοβουλίου... καταγινόμενος περί της ευημερίας και προόδου του· ενώ ο Κρητικός λαός... δεν κατενόησεν εισέτι την ειρηνικήν διαχείρισιν της εθνικής του υποθέσεως, δεν κατενόησεν εισέτι να την περιορίση... εντός του κοινοβουλίου. Εννοεί εκάστην εθνικήν έκφρασιν να την συνοδεύη με την ανατροπήν της τάξεως, εννοεί να εκδηλοί το αίσθημά του δια πραγμάτων και ουχί δια χαρτίων».

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

